

**A MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
TANTÁRGYVERSENY KÖVETELMÉNYEI
2010/2011-ES TANÉV**

V – VIII. OSZTÁLY

I. KÖVETELMÉNYEK

Kompetenciák, képességek

- szövegértés
- problémalátás
- szövegalkotás különböző szövegtípusokban (szövegszerűség: logikus gondolatmenet, szövegkohérenca)
- helyesírási készség, az irodalmi nyelv használata, kreativitás
- különböző típusú szövegek alkotása adott kommunikációs helyzetben

II. TARTALMAK

V. osztály

1. Irodalomolvasás

- a. A megadott témakörökkel kapcsolatos, a tantervben szereplő műfaji, stilisztikai, retorikai és verstani fogalmak készségszintű ismerete
- b. **A szövegértés képessége** az alábbi műfajokhoz tartozó művekben

Megyei szakasz

- prózaepika: varázsmese, tréfás mese, állatmese

Országos szakasz

- prózaepika: történeti monda, földrajzi monda, meseregény

2. Nyelvhasználat, kommunikáció

Megyei szakasz

- Hang és betű, hangrend és illeszkedés, mássalhangzók kapcsolódása, szótag
- Szövegtípusok (párbeszéd)

Országos szakasz

- a. Hangalak és jelentés viszonya
- b. Szövegtípusok (leírás, magánlevél, üzenet)

VI. osztály

1. Irodalomolvasás

- a. A megadott témakörökkel kapcsolatos, a tantervben szereplő műfaji, stilisztikai, retorikai és verstani fogalmak készségszintű ismerete
- b. **A szövegértés képessége** az alábbi műfajokhoz tartozó művekben

Megyei szakasz

- epika: elbeszélés/novella
- líra: népdal: szerelmi dal, katonadal, bujdosó ének, tréfás dal

Országos szakasz

- líra: műdal, életkép
- verses epika: elbeszélő költemény

2. Nyelvhasználat, kommunikáció

Megyei szakasz

- a. A szókészlet változása. Hangalak és jelentés viszonya.
- b. Szövegtípusok (párbeszéd, jellemzés)

Országos szakasz

- a. Szófajok. A szó szerkezete
- b. Szövegtípusok (elbeszélés, élménybeszámoló, leírás)

VII. osztály

1. Irodalomolvasás

- A megadott témakörökkel kapcsolatos, a tantervben szereplő műfaji, stilisztikai, retorikai és verstani fogalmak készségi szintű ismerete
- A szövegértés képessége** az alábbi műfajokhoz tartozó epikai művekben

Megyei szakasz

- verses epika: ballada: népballada, műballada
- prózaepika: elbeszélés/novella

Országos szakasz

- líra: szatíra
- verses epika: elbeszélő költemény
- prózaepika: humoreszk

2. Nyelvhasználat, kommunikáció

Megyei szakasz

- A hangalak és a jelentés viszonya. Jelentésmező.
- Szövegtípusok (monológ, párbeszéd)

Országos szakasz

- Összetett szó. Szószerkezet. Egyszerű mondat. A mondatbeli viszonyok ismerete és készségi szintű használata
- Szövegtípusok (elbeszélés, leírás, érvelés)

VIII. osztály

1. Irodalomolvasás

- A megadott témakörökkel kapcsolatos, a tantervben szereplő műfaji, stilisztikai, retorikai és verstani fogalmak készségi szintű ismerete
- A szövegértés képessége** az alábbi műnemekhez és műfajokhoz tartozó művekben

Megyei szakasz

- epikai műfajok:
  - novella/elbeszélés
- lírai műfajok:
  - dal
  - leíró költemény

Országos szakasz

- epikai műfajok:
  - regény
- lírai műfajok:
  - költői levél
  - epigramma
  - óda

2. Nyelvhasználat, kommunikáció

Megyei szakasz

- A helyesírási alapelvek alkalmazása
- Szövegtípusok (monológ, párbeszéd, elbeszélés, leírás, érvelés, hirdetés)

Országos szakasz

- A szófaji érték és a mondatbeli szerep, a mondatfajták, az egyszerű és az összetett mondatbeli viszonyok ismerete és készségi szintű használata

III. Az V-VIII. OSZTÁLYOS TÉTELEK SZERKEZETE

1. Szövegértés, a felsorolt irodalomolvasási tartalmakhoz kapcsolódó szövegalkotás	30 pont
2. Adott kommunikációs helyzethez kötődő különböző típusú szövegek alkotása	30 pont
3. Játékos nyelvi feladatok	20 pont

IX-XII. OSZTÁLY

KÖVETELMÉNYEK

I. Képességek, kompetenciák

- olvasói kompetenciák: szövegértés, önálló olvasat létrehozása
- kulturális-történeti tájékozottság a kijelölt témakörökben
- problémalátás
- szövegalkotás különböző szövegtípusokban (szövegszerűség: logikus gondolatmenet, szövegkoherencia)
- helyesírási készség, az irodalmi nyelv használata
- a tanterv **Részletezett tartalmak** fejezetében felsorolt fogalmak készségszintű ismerete

További követelmények:

- Kreativitás a magyar nyelv használatában: a szövegértésben és szövegalkotásban.
- Az írásbeli és élőszóbeli kifejezés formáinak ismerete.
- A témának megfelelő nyelvi kifejezés képessége; helyes írás, áttekinthető íráskép.
- Az irodalom mint művészet és az emberi társadalom kapcsolata.
- A magyar irodalom helye a világirodalomban; irodalmi műalkotások értelmezése.
  - I. *Irodalmi és más szövegek értése, értelmezése*
    - Szövegértés képessége: adott szöveg megértése, logikai-jelentésbeli szerkezetének ismerete.
    - Az információk kiválasztása, rendszerezése a megnyilatkozás tárgyának, funkciójának és irányának megfelelően.
    - Személyes álláspont kialakítása az adott szöveg információival, jelentésével kapcsolatban
    - Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak, az adott szempontnak megfelelően: szépirodalmi, publicisztikai, valamint ismeretterjesztő szövegek; szövegek összehasonlítása, értelmezése a műfajnak, kifejezőmódnak, szerkezetnek megfelelően.
    - Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit és gondolatait.
    - Olvasmányokra való tárgyszerű, illetve személyes érintettséget is kifejező reagálás a műfaji normáknak és a címzettnek a figyelembevételével.
  - II. *Írásbeli szövegalkotás*
    - Különböző témákban, különböző műfajokban személyes vélemény megfogalmazása megfelelő szabadsággal.
    - Tájékoztató, érvelő és esszé típusú szövegek alkotása a megadott témában (a magyarság kulturális öröksége; döntéshelyzetek a mindennapi életben; emberi kapcsolatok; erkölcsi kérdések, érzelmek; a jelenkor problémáitípusai, a tömegkommunikáció).
    - Különböző műfajú szövegek szövegformálási, szövegszerkesztési technikájának, stíláriis jegyeinek ismerete, azok alkalmazása;
    - A köznyelvi norma alkalmazása, a helyesírási szabályok helyes alkalmazása; rendezett íráskép.
    - A műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény, állásfoglalás megfogalmazása
  - III. *Fogalomhasználat*
    - Nyelvi és irodalmi fogalmak ismerete, azok kreatív alkalmazása
    - Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése, bizonyítása példákkal.
    - Fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

II. TARTALMAK

TÉMAKÖRÖK

A felkészülés/felkészítés alapja az érvényben levő tanterv (a megadott témakörökhöz kapcsolódó kompetenciák, részletezett tartalmak, szövegjavaslatok).

IX. osztály

1. Irodalom

Megyei szakasz

1. Lírai műfajok: dal, epigramma
2. Mitológiai (tűzlopás, alakváltozás, labirintus, beavatás, a görög istenek történetei) motívumok/történetek lírai és epikus alkotásokban

Országos szakasz

1. Lírai műfajok: himnusz, óda
2. Mitológiai és bibliai (genezis, bűnbeesés, passió, Káin és Ábel, Noé, Jónás, a tékozló fiú története) motívumok/történetek lírai és epikus alkotásokban
3. Értékek, értékviszonyok a regényben

2. Nyelv és kommunikáció

Megyei szakasz

1. A nyelvhasználat változatai (1.1)

Országos szakasz

2. A szöveg világa (1.3)

X. osztály

1. Irodalom

Megyei szakasz

1. Az elbeszélői nézőpont, történet, tér, idő, szereplők a novellában
2. Az imitáció történeti változatai lírai alkotásokban: imitáció a reneszánsz lírában

Országos szakasz

1. Az imitáció történeti változatai lírai alkotásokban: imitáció a klasszicista lírában
2. A példázatos elbeszélés: legenda, tanítómesze, tézisregény
3. Az én-elbeszélés rokkó és szentimentalista változatai

2. Nyelv és kommunikáció

Megyei szakasz

1. A nyelvhasználat változatai (1.1, kivéve a B differenciált tanterv)
2. A nyelvi viselkedés (1.2, kivéve a B differenciált tanterv)
3. Az érvelés tudománya (1.3, kivéve a B differenciált tanterv)

Országos szakasz

1. A nyelvhasználat változatai (1.1, a B differenciált tanterv)
2. A nyelvi viselkedés (1.2, a B differenciált tanterv)
3. Az érvelés tudománya (1.3, a B differenciált tanterv)

XI. osztály

1. Irodalom

Megyei szakasz

1. A romantikus dráma és a drámai költemény
2. Narrációs eljárások a romantikus epikában

Országos szakasz

1. Narrációs eljárások a realista és klasszikus modern epikában
2. Személyesség – személytelenség / közvetlenség – közvettség a **XIX. századi lírai** alkotásokban

2. Nyelv és kommunikáció

Megyei szakasz

1. Az értekezés tudománya (1.2, kivéve a B differenciált tanterv)

Országos szakasz

1. A szöveg világa (1.1, a B differenciált tanterv)

XII. osztály

1. Irodalom

Megyei szakasz

1. Az elbeszélői formák játéka a modernség epikájában
2. A lírai én változatai a klasszikus modern és későmodern lírában

Országos szakasz

1. Az elbeszélői formák játéka a posztmodern epikában
2. Szövegköziség a XX. századi lírában

2. Nyelv és kommunikáció

Megyei és országos szakasz

1. A stílus (1.1, 1.2, 1.3)
2. A nyelv (1.4)

III. A IX-XII. OSZTÁLYOS TÉTELEK SZERKEZETE, FELADATTÍPUSOK

1. Szövegértelmezésre (lírai/epikai/drámái alkotás/szövegrészlet) épülő értekező fogalmazás 40 pont
2. Kreatív nyelvi feladat (szövegértelmezés/szövegalkotás adott szövegrészlet/téma mentén) 40 pont

Lehetséges feladattípusok

SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

- Érvelés nyelvi, irodalmi, általános kulturális, etikai életmódbeli kérdésekről. A feladat tartalmaz egy gondolatébresztő, az érvelés tematikai hálózatára utaló szöveget, általában szövegrészletet. (E felvezető szöveg lehet kritika, esszé, publicisztikai mű, szépirodalmi mű stb. részlete. A feladat megfogalmazása nem feltételezi a felvezető szöveg egészének ismeretét.)
- Egy mű (pl. lírai alkotás, rövid szépprózai mű, drámarészlet, esetenként esszé) adott szempontú elemzése, értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontját.
- Két, esetenként három szöveg (pl. szépirodalmi mű, műrészlet) adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a szövegek összehasonlító elemzésének, értelmezésének kiemelt szempontját, pl. a tematikus, a poétikai, stílusbeli összevetést. A feladat lényeges eleme az irodalmi szövegek egymásra utaltságának hangsúlyozása, az intertextualitás, evokáció különböző példái révén. (Az összehasonlítandó szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.)

SZÖVEGÉRTÉSI FELADAT

A szövegértési feladat szövege általában 600-700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal íródott tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése.

A szövegértést vizsgáló kérdések – az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi jellemzőinek megfelelően – a következőkre irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása;
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői; ezek szövegbeli funkciója;
- a szöveg kommunikatív sajátosságai;
- a cím és a szöveg egészének viszonya;
- a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei;
- a szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok;
- a szerzői álláspont;
- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe;
- a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

Feladat lehet továbbá

- vázlat, tematikai háló készítése;
- önálló következtetés, álláspont megfogalmazása;
- a szöveg témájához, a szövegben megjelenített álláspontokhoz kapcsolódó önálló rövid írásmű vagy beszédmű megfogalmazása a műfaji normák követésével, a mindennapi, esetleg a hivatalos írásbeliség, illetve szóbeliség műfajainak köréből;
- a szöveg rövid, esetleg adott szempontú vagy adott címzettnek szóló összegzése (tömörítése).

A vázlatírás, illetve az összefoglalás által kívánt fő képességek: a kulcsszók feltárása, a tematikus háló [„téma - réma viszony”] követése, a tételmondatok felismerése a különböző szövegegységekben, a szöveg fókuszának megértése, a témaváltás, az előre- és visszautalások követése, a kihagyások érzékelése, a szöveg részletezettségének követése, az ismert és az új közlés elkülönítése.